

POVELJNIKI IN POLITKOMISARJI POLJANSKEGA BATALJONA

Z ukazom Glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet z dne 4. aprila 1942 o reorganizaciji slovenskih partizanskih čet v odrede in grupe je bil v okviru I. grupe odredov na Gorenjskem ustanovljen II. Poljanski bataljon.

Z ukazom Glavnega štaba Slovenije z dne 26. decembra 1942 o reorganizaciji narodnoosvobodilne vojske Slovenije in ukinitvi grup pa je bil Poljanski bataljon preimenovan v III. bataljon (Poljanski) v sestavu Gorenjskega odreda.

Operativno območje bataljona sta bili Poljanska in Selška dolina s Škofjo Loko in okolico. V sestavu bataljona so bile I. Selška, II. Škofjeloška in III. Poljanska četa. Z reorganizacijo in preimenovanjem bataljona v III. Poljanski bataljon Gorenjskega odreda so čete dobile druge zaporedne številke, in sicer: I. Poljanska, II. Selška in III. Škofjeloška četa. V drugi polovici marca 1943 se je v bataljon vključila (na novo ustanovljena) IV. Žirovska četa.

V mesecu maju 1943 sta Škofjeloška in Selška četa prerasli v samostojna bataljona. Od tedaj so bile v sestavu Poljanskega bataljona, Poljanska, Žirovska in Črnovrška četa. Črnovrška četa je bila ustanovljena prve dni meseca maja 1943.

Od ustanovitve bataljona aprila 1942 do prehoda v Prešernovo brigado do 12. julija 1943 je imel Poljanski bataljon naslednje bataljonske poveljnike in politkomisarje:

Poveljniki bataljona:

Jože K r a j c - Žakelj, komandant II. Poljanskega bataljona I. grupe odredov od aprila do junija 1942.

Stane S t a r c - Fazan, komandant II. Poljanskega bataljona I. grupe odredov od junija do decembra 1942.

Gašper D o l i n a r - Mihajlo Loški, komandant III. Poljanskega bataljona Gorenjskega odreda od decembra 1942 do januarja 1943.

Pavel I n g l i č - Bar, komandant III. Poljanskega bataljona Gorenjskega odreda od februarja do 10. aprila 1943.

Silvester Š t i b e l j - Dimač, komandant III. Poljanskega bataljona Gorenjskega odreda od 10. aprila do 12. julija 1943.

Politkomisarji bataljona:

Maks K r m e l j - Branko Hotimir-Matija, politkomisar II. Poljanskega bataljona I. grupe odredov od aprila 1942 do 6. septembra 1942.

Jože Č e r n i č - Kostja, politkomisar II. Poljanskega bataljona I. grupe odredov od 6. septembra do decembra 1942.

Jože Kraje-Zakelj (fotografiran pred 1933)

Stane Stare-Fazan (fotografiran pred drugo svetovno vojno)

Pavel Inglič-Bar (fotografiran 1944 kot komandant VOS-grup okrožja Skofja Loka)

Gašper Dolinar-Mihajlo Loški (fotografiran pred drugo svetovno vojno)

Silvester Stibelj-Dimač (fotografiran pred drugo svetovno vojno)

Narodni heroj Maks Krmelj-Matija

Martin Kos-Martinov-Aleksandrov (fotografiran po osvoboditvi 1945)

Jože Černič-Kostja (fotografiran pred drugo svetovno vojno)

Evgen Matejka - Peme, politkomisar III. Poljanskega bataljona Gorenjskega odreda od decembra 1942 do vključno januarja 1943.

Anton Kržišnik - Ljubo, politkomisar III. Poljanskega bataljona Gorenjskega odreda od februarja do aprila 1943.

Martin Kos - Martinov-Aleksandrov, politkomisar III. Poljanskega bataljona Gorenjskega odreda v aprilu in maju 1943.

Franc Jernejc - Milče, politkomisar III. Poljanskega bataljona Gorenjskega odreda od junija do 12. julija 1943.

Imenovane poveljnike in politkomisarje predstavljam s kratkimi osebnimi podatki in fotografijami:

*Jože Krajc-Žakelj*¹ je bil rojen 8. avgusta 1903 na Rakeku, po poklicu je bil ladijski strojnik in podoficir bivše jugoslovanske vojne mornarice. Zaradi napredne dejavnosti je bil leta 1933 iz vojske odpuščen in obsojen na zaporno kazen. Ko so ga izpustili iz zapora, je pred orožniki pobegnil v Francijo. Leta 1940 so ga Francozi vrnili v domovino. Po krajšem zaporu v ljubljanskih sodnih zaporih se je zaposlil v železarni Jesenice. Že poleti 1941 je odšel v partizane in postal politkomisar 2. čete v Cankarjevem bataljonu. Od aprila do junija 1942 je opravljal funkcijo komandanta II. Poljanskega bataljona. Kasneje je bil inštruktor CK KPS na Primorskem. Dne 11. junija 1944 je utonil v Soči.

*Stane Starc-Fazan*² je bil rojen 24. junija 1915 v Dolenjih Ponikvah pri Trebnjem, po poklicu je bil podoficir, uradnik. V partizane je odšel jeseni 1941. Od junija do decembra 1942 je bil komandant II. Poljanskega bataljona I. grupe odredov. Padel je 14. januarja 1943 v Srednjevaški grapi v Poljanski dolini kot komandant Gorenjskega odreda in namestnik komandanta III. Alpske operativne cone.

Narodni heroj Evgen Matejka-Peme (v sredi-
ni), fotografiran v Sovodnju oktobra 1943 kot
operativni oficir 31. divizije

*Gašper Dolinar-Mihajlo Loški*³ se je rodil 6. januarja 1909 v Bodovljah pri Škofji Loki, delavec. Leta 1941 je začel sodelovati z OF in se istega leta vključil v Cankarjev bataljon. Udeležil se je bitke v Dražgošah. Decembra 1942 in januarja 1943 je bil komandant III. Poljanskega bataljona Gorenjskega odreda.

Pavel Inglič-Bar⁴ je bil rojen 10. aprila 1913 v Gorenji vasi. Bil je kmečki sin in je že leta 1941 sodeloval z OF. Decembra 1941 je odšel v partizane in se udeležil bitke v Dražgošah. Po vojaških akcijah, ki jih je izvedel med okupacijo, je postal legenda Poljanske doline ter strah in trepet za nemške vojake in domače izdajalce. Od februarja do 10. aprila 1943 je opravljal funkcijo komandanta III. Poljanskega bataljona Gorenjskega odreda. Jeseni 1944 se je vključil v sabotažno grupo IX. korpusa, ki je delovala na območju Gorice in Furlanije. Decembra 1944 je bil v spopadu z Italijani ranjen. Kot ranjenec je imel zavetje v skrivališču — bunkerju pri Ivanki Arčon, po domače pri Cesarici v Arčonih pri Renčah. V tem skrivališču so ga 2. januarja 1945 odkrili Italijani in je padel v spopadu z njimi.

Silvester Štibelj-Dimač⁵ je bil rojen 31. decembra 1912 v Javorjah kot kmečki sin. Decembra 1941 se je udeležil poljanske vstaje in bitke v Dražgošah. Od 10. aprila do 12. julija 1943 je bil komandant III. Poljanskega bataljona Gorenjskega odreda. Bil je nosilec spominskega znaka 1941. Umrl je 6. januarja 1962.

Maks Krmelj-Branko Hotimir-Matija⁶ je bil rojen 23. februarja 1910 v Hotovlji pri Poljanah. Bil je mali kmet. Pred vojno je deloval v naprednem gibanju. Leta 1941 je bil prvi sekretar komunistične partije in organizator NOB v Poljanski dolini. Od aprila do 6. septembra 1942 je bil politkomisar II. bataljona (Poljanskega) I. grupe odredov. Dne 27. novembra 1953 je bil proglašen za narodnega heroja.

Anton Kržišnik-Ljubo (tretji z leve), fotografiran na Bašelskem sedlu 1944 kot politkomisar Gorenjskega odreda

Franc Jernejc-Milče (spredaj v sredini), fotografiran v Zabrežniku v Zirovskem Vrhu aprila 1943 kot mitraljezec Zirovske čete

*Jože Črnič-Kostja*⁷ se je rodil 8. marca 1908 v Ljubljani. Njegovo bivališče je bilo v Ljubljani v Streliški ulici 26. Po poklicu je bil geometer. Pred vojno je sodeloval v naprednem študentskem gibanju. V OF se je vključil leta 1941 in odšel pomladi 1942 v partizane. Julija 1942 je bil imenovan za politkomisarja Poljanske čete in že 6. septembra za politkomisarja II. Poljanskega bataljona I. grupe odredov. To funkcijo je opravljal do decembra 1942. Padel je 18. januarja 1943 na Dolenjih Brdih v Poljanski dolini.

*Evgen Matejka-Pemc*⁸ je bil rojen 6. novembra 1909 v mestu Liberec na Češkem; po poklicu je bil mehanostrugar-poslovodja. V partizane na Gorenjsko je odšel aprila 1942 in se vključil v Poljansko četo II. Poljanskega bataljona I. grupe odredov. Sodeloval je v akciji Poljanske čete 28. aprila 1942 v Brodeh, ko je padel komandir čete Pavel Peternel-Peter. Decembra 1942 in januarja 1943 je bil politkomisar III. Poljanskega bataljona Gorenjskega odreda. Padel je 3. maja 1945 na Primorskem. Dne 20. decembra 1951 je bil proglašen za narodnega heroja.

*Anton Kržišnik-Ljubo*⁹ je bil rojen 17. februarja 1923 v Stari vasi pri Žireh. Po poklicu je bil trgovski pomočnik-poslovodja. Od leta 1941 je sodeloval z OF. Dne 18. novembra 1942 je odšel v partizane in vstopil v Poljansko četo. Od februarja do aprila 1943 je bil politkomisar III. Poljanskega bataljona Gorenjskega odreda, sedaj je polkovnik JLA v pokoju.

*Martin Kos-Martinov-Aleksandrov*¹⁰ je bil rojen 31. 10. 1914 v Srednjih Gameljnah, po poklicu je bil mesar. V partizanski boj se je vključil 28. julija

1941. Aprila in maja 1943 je bil politkomisar III. Poljanskega bataljona Gorenjskega odreda. Je prvoborec, nosilec spominskega znaka 1941 in podpolkovnik JLA v pokoju.

*Franc Jernejc-Milče*¹¹ rojen 5. marca 1922 v Jaršah ob Savi, po poklicu ključavničar. V partizane je odšel septembra 1941. Od junija do 12. julija 1943 je bil politkomisar III. Poljanskega bataljona Gorenjskega odreda. Danes je polkovnik JLA v pokoju in nosilec spominskega znaka 1941.

Gradivo in viri

1. *Zbornik dokumentov in podatkov o NOV, VI/2 (1953), dok. 58, str. 147.* Daniilo Perčič. *Smrt v Brdih, Borec, 11/1979, str. 577.* IZDG Ljubljana, *Prispevki za zgodovino delavskega gibanja*, leto 1960, knjiga 1, str. 200. Krajc Neža, Rakek, Vodovodna 7 (ustni vir). Fotografija: Osnovna šola Rakek, po katerem se šola imenuje. — 2. Matični urad Trebnje, *RMK Trebnje*, leto 1915, zap. št. 53. *Zbornik dokumentov in podatkov o NOV, VI/3 (1956), dok. 32, str. 84; dok. 33, str. 86; dok. 38, str. 98.* *Zbornik dokumentov in podatkov o NOV, VI/4 (1958), dok. 111, str. 325.* Zapiski o Poljanski četi III, Zemljanke, *Borec, 5/1981, str. 225, (228—235).* Fotografija: Emilija Kranjc, Maribor, Frankolovska 7. — 3. IZDG Ljubljana, fasc. 660 (seznam partijcev III. Poljanskega bataljona. Fotografija: Loški muzej. Škofja Loka. — 4. Matični urad Gorenja vas, *RMK Poljane*, leto 1913, str. 219, zap. št. 15. *Zbornik dokumentov in podatkov o NOV, VI/5 (1960), dok. 95, str. 247.* *Zbornik dokumentov in podatkov o NOV, VI/8, dok. 69, str. 130* (miniranje vlaka v Medvodah). J. Mrovlje. Nekaj o revolucionarni poti Pavla Ingličiča-Bara, *Loški razgledi 26, 1979, str. 231.* — 5. Matični urad Gorenja vas, *RMK Poljane*, leto 1912, str. 33, zap. št. 24. *Zbornik dokumentov in podatkov o NOV, VI/5 (1960), dok. 95, str. 247.* *Zbornik dokumentov in podatkov o NOV, VI/6 (1961), dok. 20, str. 50.* Fotografija: Katarina Kalan, Hotovlja 6, Poljane. — 6. *Zbornik dokumentov in podatkov o NOV, VI/2 (1953), dok. 58, str. 147.* *Narodni heroji Jugoslavije*, knjiga I, 1975, str. 411. Anton Peternel: Maks Krmelj, sedemdesetletnik, *Delo 21. 3. 1980, str. 6.* Fotografija: *Borec, 12/1971, str. 765.* — 7. Matični urad Ljubljana, *RMK Sempeter*, leto 1908, str. 56, zap. št. 103. Lojze Veršnik. Pregled enot NOV in poveljniškega kadra, *Prispevki za zgodovino delavskega gibanja*, leto 1960, knjiga 1, str. 200. Zapiski o Poljanski četi III, *Borec, 5/1981, str. 225, (243—246).* Fotografija: Dr. Marijan Breclj, Ljubljana. — 8. IZDG Ljubljana, fasc. 660 (seznam partijcev III. Poljanskega bataljona). *Narodni heroji Jugoslavije*, knjiga I, 1975, str. 493. *Fotografski dokumenti o boju komunistične partije Slovenije, II/3, str. 301.* — 9. Vinko Govekar, Kronistični zapis o Zireh in Zirovcih med osvobodilnim bojem in ljudsko revolucijo, *Loški razgledi 13, 1960, str. 28.* *Zbornik dokumentov in podatkov o NOV, VI/5 (1960), dok. 95, str. 247.* *Fotografski dokumenti o boju komunistične partije Slovenije, II/3, str. 318.* — 10. Anton Kržišnik, Goropeke, Žiri (ustni vir). Spomini avtorja. Fotografijo je odstopil osebno v uporabo Martin Kos-Martinov-Aleksandrov. — 11. *Zbornik dokumentov in podatkov o NOV, VI/6 (1961), dok. 20, str. 50.* Fotografija: Borci Zirovske čete, fot. 24. 4. 1943 v Žirovskem Vrhu.